

Actualisatie schuldennotitie 2019

Voorstel

1. Kennisnemen van de geactualiseerde schuldennotitie 2019 en de actuele stand en projecties tot 2025;
2. Instemmen om vanaf de Programmabegroting 2021 aanvullende financiële kengetallen op te nemen als onderdeel van paragraaf 2;
3. De gemeenteraad te informeren (Rubriek B)

1. Inleiding

De bijgevoegde bijlage gaat in de op de stand van zaken ten aanzien van onze financiële kengetallen. In de notitie wordt er terug gekeken en vooruit gekeken. Een belangrijke constatering, die overeenkomt met de prognoses uit de Programmabegroting is dat de trend van de financiële kengetallen positief is en er geen noodzaak is om aanvullende maatregelen te treffen.

De groei van de gemeente brengt wel een financieringsbehoefte met zich mee. De aanbeveling is om de ontwikkeling van de financiële kengetallen nauwgezet te blijven monitoren. En daarbij ook te gaan kijken naar aanvullende kengetallen die meer gericht zijn op de kasstromen van de organisatie.

2. Uitvoering

Planning:

Aanvullende kengetallen voor het eerst op te nemen in de Programmabegroting 2021.
De planning is om de notitie in 2022 te actualiseren.

Communicatie:

Aan de auditcommissie zal aangeboden worden om de notitie inhoudelijk te bespreken.

3. Bijlagen

Actualisatie schuldennotitie 2019.

Actualisatie Schuldennotitie 2019

30 DECEMBER 2019

Gemeente Barneveld

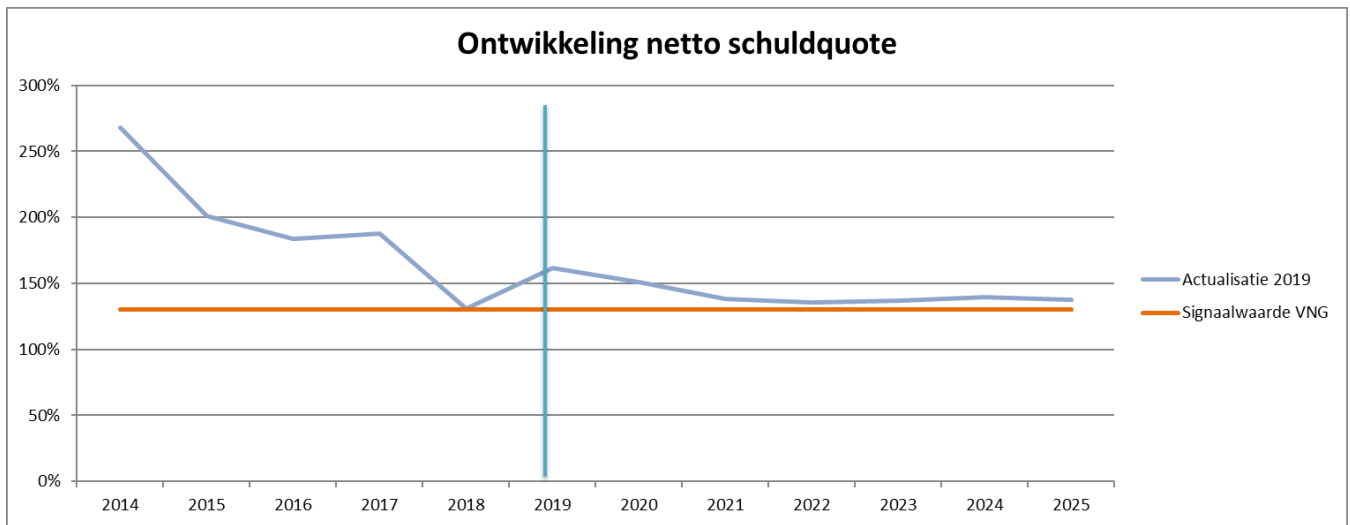
Samenvatting

In het voorjaar van 2014 is de eerste schuldennotitie in het college van B&W besproken en ter kennisgeving aan de gemeenteraad gestuurd. In 2016 is de betreffende notitie geactualiseerd. In deze twee notities waren de gerealiseerde balanscijfers (terugkijkend) en projecties (verwachtingen) van investeringen en grondexploitaties t/m 2022 opgenomen en afgezet tegen de inkomsten van de gemeente dan wel balanstotalen (balanskengetallen). In de notities is aangegeven dat onze gemeente afwijkende cijfers heeft ten opzichte van de door de VNG geformuleerde streefwaarden/normeringen van de financiële kengetallen. Dit bevestigde het beeld dat de schuldpositie van de gemeente relatief groot is, maar ook dat deze vooral ontstaan is en behoort bij de ambities van een groeiende gemeente zoals de onze. Een groeiende gemeente moet namelijk voorzien in een toenemend aantal voorzieningen en dit trekt een wissel op de financiering. In onze strategische visie is onze ambitie vastgesteld. Bij de ambitieuze en groeiende gemeente die wij zijn, hoort een relatief hoge netto schuldquote.

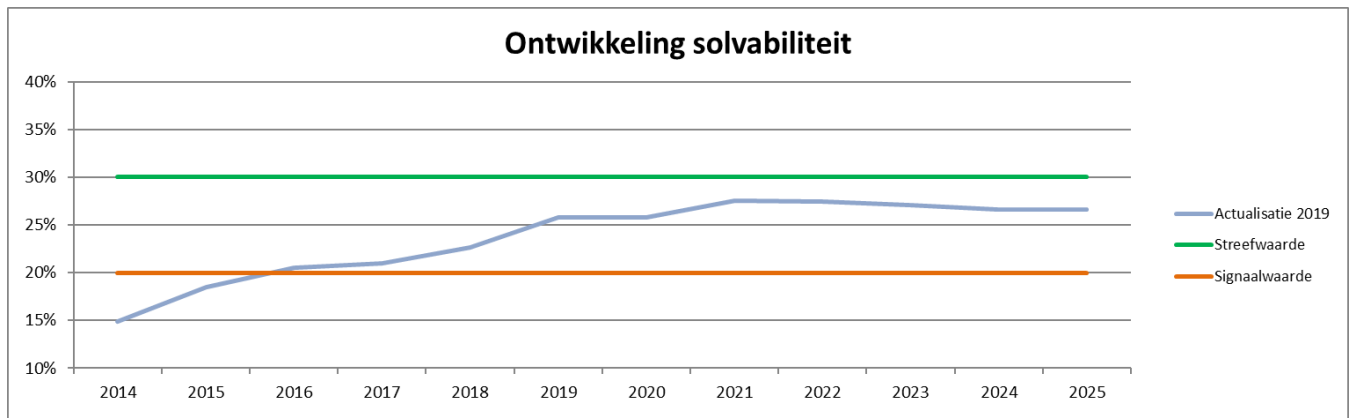
In voorliggend memo zijn opnieuw geactualiseerde cijfers opgenomen (t/m jaarrekening 2018; programmabegroting 2020; investeringen; actuele grondexploitatie verwachtingen en Kadernota 2020-2023). De gemeente Barneveld laat sinds 2014 een positieve ontwikkeling zien op het gebied van de financiële kengetallen netto schuldquote en solvabiliteit. Deze kengetallen geven belangrijke informatie over de ontwikkeling van de financiële houdbaarheid van onze gemeente. Daarvan is te constateren dat de financiële conditie de afgelopen jaren is verstevigd. Onze inzet is om de dalende trend van de netto schuldquote en de verbetering van de solvabiliteit van de afgelopen jaren vast te houden. Uit deze actualisatie blijkt dat dit de afgelopen jaren gelukt is. Op langere termijn zien wij dat een absolute daling van de Netto Schuldquote naar de VNG-normering slechts beperkt mogelijk is. Op basis van de huidige stand van zaken achten wij het raadzaam om de ontwikkelingen nauwgezet te blijven volgen.

Naast de eerder geformuleerde balans kengetallen hebben we in deze notitie ook kasstroom kengetallen geformuleerd. Deze kengetallen geven meer inzicht in de ontwikkeling van de kasstromen. Vooralsnog hangen wij hier nog geen signaalwaarden aan.

De actualisatie laat de volgende verwachte ontwikkeling van de netto schuldquote en solvabiliteit zien

Netto schuldquote is (vrij vertaald) de schuld/financieringsbehoefte gedeeld door de inkomsten van de gemeente.

Solvabiliteit is het eigen vermogen gedeeld door het totaal vermogen.

Inhoudsopgave

	Pagina
Samenvatting	2
Actualisatie 2019	5
Waardering en belang financiële kengetallen	6
Uitgevoerde acties	7
Mogelijke maatregelen	9
Verhouding financiële kengetallen	9
Vraagstukken	11
Conclusie	13
 Bijlagen	
1. Overzicht van de waarden en beschrijving van de set aan financiële kengetallen	14

Actualisatie 2019

De netto schuldquote (de schuldpositie ten opzichte van de inkomsten) en solvabiliteit (eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen) hebben zich in de afgelopen periode positiever ontwikkeld dan verwacht. Bij de netto schuldquote is dit onder meer als gevolg van de grotere gronduitgifte dan verwacht, maar ook door een stijging van de inkomsten van de gemeente. Daarnaast is een deel van de in eerste instantie in erfpacht uitgegeven gronden alsnog verkocht en zijn enkele investeringen in volume meer uitgesmeerd in de tijd. Als laatste positieve effect is te melden dat in de afgelopen jaren een substantieel deel van de tot 2009 verstrekte hypotheeklen aan (oud)medewerkers is afgelost (door bijvoorbeeld over te sluiten naar een bank). Bij de solvabiliteit komt de positieve ontwikkeling uit de per saldo toegenomen reserves als gevolg van (tussentijdse) winstnemingen uit de grondexploitaties en opbrengsten uit de precariobelasting gecombineerd met de afgenomen schuldpositie.

Voor de middellange termijn is de verwachte daling van de quote afgevlakt door fasering in de uitgifte van gronden. Voor de verwachte kasstromen is aangesloten bij de prognose van de grondexploitaties 2018, zoals opgenomen in de jaarverslaggeving 2018 en de meerjarenprognose grondexploitaties (MPG).

De grafiek laat in 2018 een sterke, incidentele daling zien van de netto schuldquote. Dit komt doordat de inkomsten in 2018 incidenteel extra hoog zijn vanwege de tussentijdse winstnemingen en de verwerking van eenmalige bijdragen aan bovenwijkse voorzieningen.

Daartegenover staat een opwaartse druk vanuit de nieuw gehonoreerde beleidstoevoegingen (Programmabegroting 2019 en 2020). Deze beleidstoevoegingen brengen een financieringsbehoefte met zich mee en leiden tot een toename van de schuldpositie (onderwijshuisvesting € 16 mln; overig € 9 mln). Voor de doorkijk in de jaren 2024-2025 hebben de vakafdelingen een inschatting gemaakt van de investeringsontwikkelingen (zoals het JFC in 2024 ter grootte van € 15 miljoen).

In de afgelopen periode zijn er gronden van de voorraad bouwgrond naar materiële vaste activa overgezet. Dit betreffen naast de gronden die niet verder ontwikkeld worden, ook gronden die in erfpacht zijn uitgegeven. In 2017 en 2018 bedroeg dit € 13,4 mln respectievelijk € 16,2 mln. De verwachting is dat deze gronden op middellange termijn omgezet worden in verkoop, maar de termijn waarop is niet bekend en daarom is de opbrengst hiervan niet opgenomen in deze projectie. Per saldo zullen deze in

erfpacht uitgegeven gronden op enig moment positief bijdragen aan de verlaging van onze schuldpositie.

Waardering en belang financiële kengetallen (o.a. netto schuldquote)

Aangezien niet is uit te sluiten dat de financiële kengetallen op termijn door derden als beleidssturingsinstrument gaan functioneren, bijvoorbeeld door de financieel toezichthouder en kapitaalverstrekkers, is het goed om het bewustzijn rondom dit thema te ontwikkelen. Bovendien geeft een hoge en oplopende netto schuldquote een signaal af over de houdbaarheid van de gemeentefinanciën.

Onze gemeente heeft een behoorlijke daling gerealiseerd in de netto schuldquote, maar de waarde ligt nog boven de 130%. Het realiseren van een verdere scherpe daling van de schuldpositie is op korte termijn moeilijk realiseerbaar vanwege eerder genoemde redenen. Door continu de ontwikkeling van de schuldpositie te monitoren en te betrekken bij besluitvorming, kan de gemeente een bewuste keuze maken in de ontwikkeling van de schuldpositie en die positie zo goed mogelijk af te dekken.

De consequentie van een relatief hoge netto schuldquote is dat bij een grote, structurele rentestijging er bij een herfinanciering, dan wel het aantrekken van nieuwe financiering, een groter deel van de ruimte in de exploitatiebegroting benut wordt voor het dragen van rentekosten. Die middelen kunnen dan niet meer voor het primaire proces ingezet worden. Indien de inkomsten dan dalen, of onvoldoende meegroeien, zullen er financiële maatregelen getroffen moeten worden. Als de gemeente te maken zou krijgen met een (relatief) stijgende schuldpositie, gaat de gemeentebegroting steeds verder op slot.

De groei van onze gemeente en de investeringen, die hiermee gemoeid gaan (tijdelijk, dan wel structureel) geven een druk op de schuldpositie. Daarbij gaan de lasten voor de baten uit: als gevolg van groei nemen de inkomsten van de gemeente immers ook toe en die dekken voor een belangrijk deel de investeringslasten.

Maatregelen die hierop reeds getroffen zijn en die houvast geven voor de middellange termijn, zijn het adequaat inrichten van de treasury organisatie (incl. treasury klankbordgroep) en door momenteel relatief lange looptijden aan te houden bij het aangaan van leningen. Tegelijkertijd moet er voldoende flexibiliteit in de leningportefeuille worden aangehouden om ook voldoende te kunnen aflossen.

Uitgevoerde activiteiten

Hieronder worden de resultaten benoemd van de ondernomen acties uit de schuldennotitie 2014:

a. Verkoop hypotheekportefeuille

Mede naar aanleiding door de gegeven voorlichting aan collega's, maar ook door de lage marktrente en de fiscalisering van het rentevoordeel, hebben veel (oud)collega's in de afgelopen jaren hun hypotheek overgesloten. Het volume is gedaald van € 34 miljoen in 2013 naar momenteel zo'n € 9 miljoen.

Dit heeft een voordelig effect op de financiële kengetallen, en tevens zijn de toekomstige risico's en uitvoeringskosten verder verkleind.

b. Verlagen materiële vaste activa

In de schuldennotitie 2014 is aangegeven dat er mogelijkheden onderzocht kunnen worden om niet-strategische materiële vaste activa af te stoten.

Verkoop van niet-strategisch vastgoed heeft plaatsgevonden, maar in mindere mate omdat af te stoten activa is ingezet voor de plaatsing van statushouders.

Tegelijkertijd met de wens voor een dalende omvang van de materiële vaste activa zien wij een toename van de materiële vaste activa die sterker is dan verwacht in de schuldennotitie 2014 en 2016. Dit komt voort uit de bewust gemaakte keuzes zoals de investeringsprogramma's vanuit de Programmabegrotingen, de niet te ontwikkelen en overgedragen gronden vanuit de grondexploitatie naar de materiële vaste activa (zoals het MOB-complex). Vanuit de wens om de schuldquote te laten dalen zou het investeringsbedrag in theorie niet groter moeten zijn dan het afschrijvingsbedrag. Onze gemeente groeit en bij die ambitie is dit uitgangspunt niet, of zeer moeilijk, te realiseren. In de praktijk zien we dat onze investeringen groter zijn dan de afschrijvingen.

c. Financiële kengetallen in P&C documenten en besluiten

Om bij besluitvorming ook de impact op de financiële kengetallen mee te laten wegen, wordt aangegeven wat de invloed van de voorstellen op de kengetallen is.

In de P&C documenten kadernota, programmabegroting en jaarverslaggeving wordt de ontwikkeling van financiële kengetallen weergegeven, in elk geval van de netto schuldquote en solvabiliteit.

Daarnaast nemen wij in het raads- en/of collegevoorstel op bij grotere investeringen, die geen onderdeel uitmaken van de programmabegroting, de impact van de investering op de netto schuldquote en solvabiliteit.

Mogelijke maatregelen

Als de wens of noodzaak er is om toch een verdere daling van de schuldpositie te realiseren, dan zullen er aanvullende maatregelen getroffen moeten worden. De maatregelen zijn gericht op het verlagen, dan wel niet verhogen van uitgaven, dan wel verhogen van de inkomsten zoals:

- Een uitgavenplafond voor investeringen te bepalen. Als het investeringsbedrag groter is dan de som van de afschrijvingen, dan neemt de schuld per saldo toe. De overweging kan zijn dat er niet meer dan een bepaald percentage van de som van de afschrijvingen over een aantal jaar gezien geïnvesteerd mag worden.
- De grondvoorraad kent een sterk verloop en is momenteel sterk dalende. Op het hoogste niveau bedroeg de grondvoorraad zo'n € 175 miljoen (momenteel zo'n € 95 miljoen). Het nemen van een grondpositie biedt mogelijkheden (qua ontwikkeling en qua verdienpotentieel), tegelijkertijd gaat het gepaard met risico's en gelden er ook striktere normen, zoals dat sinds 2016 een grondpositie binnen 10 jaar ontwikkeld moet worden wil het als grondexploitatie geoormerkt worden. Het huidige beleid ten aanzien van verwerving van gronden is verwoord in de nota Grondbeleid en er is jaarlijks een mandaat opgenomen in de Programmabegroting voor verwerving van strategische gronden.
- Beperken uitlenen van geld. In het kader van starters- en duurzaamheidsleningen worden leningen verstrekt (via de SVN) om beleidsdoelen te realiseren. Deze leningen lopen over de balans van de gemeente. Overwogen kan worden om dit te limiteren en tot een percentage van het balanstotaal/inkomen van de gemeente.
- Inkomsten te vergroten om de capaciteit voor het dragen van de schulden te vergroten. De gemeente heeft echter slechts beperkte mogelijkheden om de inkomsten te verhogen.
- Sale- en leaseback constructies. Door bezit te verkopen (cash-in) en daarna terug te huren ontstaat een positieve kasstroom op korte termijn. Echter, hier zijn de voorbeelden in de publieke sector niet gunstig op de (middel)lange termijn.

Zoals te zien zijn er beperkte mogelijkheden beschikbaar om de schuldenlasten versneld te verlagen. Deze maatregelen hebben allemaal een beperkend effect op de beleidsterreinen. Aangezien de trend van onze gemeente nog altijd positief is (verbetering van de solvabiliteit; verlaging van de netto schuldquote; etc.), is het niet noodzakelijk om deze maatregelen nu te treffen.

Verhouding financiële kengetallen

In onze strategische visie is onze ambitie vastgesteld. Bij de ambitieuze en groeiende gemeente die wij zijn, hoort een relatief hoge netto schuldquote. De hoge positie is

vooral ontstaan door een actief grondbeleid met actieve verwerving van grondposities en een ambitieus investeringsprogramma.

Onze inzet is om de dalende trend van de netto schuldquote en de verbetering van de solvabiliteit van de afgelopen jaren vast te houden. Uit deze actualisatie blijkt dat dit de afgelopen jaren gelukt is. Op langere termijn zien wij dat een absolute daling van de Netto Schuldquote naar de VNG-normering slechts beperkt mogelijk is.

Wij onderschrijven het belang van de financiële kengetallen als de solvabiliteit en de netto schuldquote. Tegelijkertijd signaleren wij dat er meer discussie ontstaat over verschillende financiële kengetallen. Zo zijn er verschillende indicatoren aangedragen vanuit de BBV, ministerie van BZK, provincie Gelderland en de VNG¹. Daarnaast zijn er ook andere indicatoren vanuit een bredere financieel-economische benadering beschikbaar.

Door een meer volledige set aan indicatoren te kiezen en die in perspectief te zetten, kan de uitgebreidere set helpen om inzicht te bieden aan de centrale vraag ‘is onze ambitie betaalbaar?’. De huidig gebruikte sets geven goede informatie over de ontwikkeling van onze financiële balans. Door enkele kasstroomkengetallen hieraan toe te voegen kan dat een meer volledig inzicht bieden.

In de vorige actualisatie hebben wij met een meer gewogen waarde van de netto schuldquote aangegeven dat een absolute waarde niet alles zegt door aan te geven welke onderliggende waarden er op de balans tegenover staat. In dat kader zien wij ook actuele ontwikkelingen vanuit onder meer de VNG die aangeeft dat een schuld op zich niet slecht is, maar dat er naar de context van de schuldpositie moet worden gekeken.

Door breder te kijken naar bijvoorbeeld de onbenutte belastingcapaciteit, de solvabiliteit, het structureel sluitend hebben van de begroting, wordt de schuldpositie in perspectief geplaatst. De samenstelling van de kengetallen geeft de conditie van de gemeentefinanciën aan. Dit betekent ook dat er meerdere kengetallen buiten de normwaarde mogen vallen.

¹ In bijlage 1 worden de verschillende indicatoren toegelicht.

In deze notitie stellen wij voor om naar een meerdere kengetallen te kijken, zoals kengetallen die meer informatie verschaffen over de kasstromen:

- DSCR: debt service coverage ratio; dit geeft de betaalcapaciteit voor aflossingen en rente weer. Hierbij gaan we uit van een aflossingsschema van gemiddeld 5%² van de leningportefeuille.
- Schuld/primair surplus: dit verhoudingsgetal geeft aan hoeveel jaar het duurt om de schuld terug te betalen uit de jaarlijks, vrije kasstroom.

Ook deze kengetallen kunnen een signaalwaarde³ hebben, maar voor deze indicatoren willen de ontwikkeling van de waarden volgen. Zonodig kunnen daar op termijn ook signaalwaarden voor worden ingesteld.

Deze aanvullende kengetallen geven aanvullend inzicht in de ontwikkeling van de exploitatie, balans en kasstromen. Als geconstateerd wordt dat de waarden zich in een bepaalde trend ontwikkelen, of als dat dreigt te gebeuren, dan kan gesproken worden over de noodzakelijkheid en betaalbaarheid van de investeringen.

Wij stellen voor om naast het begrotingssaldo ook op te nemen in de P&C producten:

- Netto schuldquote	Signaalwaarde 130%
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	
- Effectieve netto schuldquote	
- Grondexploitatiequote	Signaalwaarde 50%
- Leningquote	Signaalwaarde 30%
- Solvabiliteit	Signaalwaarde 20%; Streefwaarde 30%
- Onbenutte belastingcapaciteit	
- Investeringsquote	
- Schuld/Primair surplus	
- DSCR	

De signaalwaarden zijn afgeleid van de gangbare normen in de bedrijfseconomische omgeving wanneer er sprake is van een gezonde financiële huishouding, dan wel ingegeven door de groeifase waarin de gemeente zich begeeft.

² Dit is een fictief percentage gestoeld op een gemiddelde afschrijvingstermijn van 20 jaar over onze investeringen. Afhankelijk van de sector wordt er een hoger of lager percentage gehanteerd (bijv. woningcorporaties een lager percentage; softwarebedrijf een hoger percentage).

³ Er kan gesproken worden over een normwaarde, streefwaarde. Liever spreken we over een signaalwaarde, omdat hier geen sprake is van een vastgestelde norm.

NB. Het weerstandsvermogen is niet benoemd als onderdeel van de kengetallen. Deze wordt separaat gerapporteerd, maar is ook één van de kengetallen die betrokken dient te worden bij de beoordeling van de financiële conditie van de gemeente.

Vraagstukken

Met de geformuleerde kengetallen kan (op termijn) ook antwoord gegeven worden op een aantal vraagstukken:

- *Is onze ambitie financieel betaalbaar en houdbaar?*

Op deze vraag valt geen pasklaar antwoord te geven. De individuele signaalwaarden geven een indicatie, maar belangrijker is de trend en samenstelling van de verschillende kengetallen. Voor de nieuw toegevoegde indicatoren is ook nog geen signaalwaarde te geven, maar wordt er eerst een paar jaar informatie gevolgd, waaruit een ontwikkeling te volgen is.

Zullen die kengetallen een meerjarig positieve ontwikkeling laten zien? Wat is de beweging van de verschillende kengetallen? Ontwikkelt/blijft het merendeel van de kengetallen positief? Of ontwikkelt alles zich negatief?

Vervolgens kunnen er signaal- of streefwaarden geformuleerd worden.

Al met al geeft de trend van de set van kengetallen een richting aan als antwoord op de vraag of de gemeente niet te veel/weinig hooi op haar vork neemt.

- *Hoe ver willen we gaan met het verstrekken van leningen om beleidsdoelen te realiseren (denk aan starters- en duurzaamheidsleningen)?*

De verstrekte leningen worden onder de Wft verstrekt via de SVN aan burgers en bedrijven. Hiervoor gelden strikte normeringen en is het terugbetalingsrisico beperkt. Door het instellen van een leningquote wordt inzichtelijke gemaakt welk aandeel van de netto schuldquote bestaat uit doorgeleende gelden. Door hier ook een signaalwaarde aan te koppelen wordt er wel een richtinggevend maximum aangegeven om uiteindelijk de schuldpositie van de gemeente en de samenhangende risico's te beperken.

NB. Sommige verstrekte leningen zijn revolverend. Dit betekent dat de leningen in principe bij aflossing door de burger cq. het bedrijf opnieuw verstrekt worden aan een andere partij. Dit kan een goed systeem zijn, maar niet als er een tijdelijke piek in maatregelen verwacht wordt, dan dient het fonds niet-revolverend te zijn, maar terug te vloeien naar de verstrekker (gemeente).

- *Hoe gevoelig is gemeente Barneveld voor een renteschok?*

In het treasurystatuut en paragraaf 4. Financiering in de Programmabegroting en Jaarverslaggeving is beschreven wat de kaders zijn voor de uitvoering van het aantrekken van financiering. Hierin is geborgd dat de gemeente niet een te groot bedrag ineens moet herfinancieren. De gemeente werkt met totaalfinanciering en trekt zonodig financiering aan vanuit de concurrerende markt. De invulling van de acties worden in de treasury klankbordgroep van tevoren besproken (omvang, vorm, looptijd). Zodra er concreet sprake is van een actie vanuit de kapitaalmarkt (langere looptijden), wordt dit zoveel mogelijk vooraf afgestemd met de portefeuillehouder.

Als de rente op korte termijn stijgt, dan heeft dit geen effect op de lopende leningen, maar kan het een effect hebben op de nog aan te trekken geldleningen. Het is daarom van belang om op basis van de verwachte, toekomstige kasstromen de acties vanuit de geld- en kapitaalmarkt met elkaar af te stemmen. Dat is één van de vaste onderwerpen in de treasury klankbordgroep.

Dus op korte termijn heeft een plotselinge renteschok een klein/beperkt effect op de exploitatie van de gemeente, maar kan het op de langere termijn een groter effect hebben gezien de relatief grote schuldpositie.

Conclusie

De gemeente Barneveld laat sinds 2014 een positieve ontwikkeling zien op het gebied van de financiële kengetallen netto schuldquote en solvabiliteit. Deze kengetallen geven belangrijke informatie over de ontwikkeling van de financiële houdbaarheid van onze gemeente. Daarvan is te constateren dat de financiële conditie de afgelopen jaren is verstevigd.

Tegelijkertijd constateren wij dat op basis van de huidige plannen een snelle verdere daling van de netto schuldquote, dan wel verbetering van de solvabiliteit niet realistisch is en niet aansluit bij onze ontwikkeling/groei van de gemeente. Om de houdbaarheid van de gemeentelijke financiën goed te kunnen beoordelen en te volgen, wordt voorgesteld om een breder aantal financiële kengetallen op te nemen in de reguliere P&C-cyclus (vanaf de Programmabegroting 2021) die onder andere duiding geven op de vraag 'kan de gemeente Barneveld haar schuld blijven betalen?'. Bij de set kengetallen worden ook een aantal signaalwaarden genoemd, die trigger kunnen zijn om het gesprek te starten over de omvang van te nemen beleidsmaatregelen.

Op basis van de huidige stand van zaken is het raadzaam om de ontwikkelingen nauwgezet te blijven volgen.

Bijlagen

1. Overzicht van de waarden van de set aan financiële kengetallen.
Inclusief nadere beschrijving.

Bijlage 1

Overzicht van de waarden van de set aan financiële kengetallen. Inclusief nadere beschrijving waarbij gebruik is gemaakt van de VNG publicatie 'Handleiding houdbaarheidstest gemeentefinanciën'.

Kengetallen	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Balans kengetallen											
Netto schuldquote	201%	184%	188%	131%	162%	151%	138%	135%	137%	139%	137%
Netto schuldquote, gecorr. voor verstrekte leningen	173%	165%	174%	121%	151%	141%	129%	126%	128%	130%	128%
Effectieve netto schuldquote	86%	90%	108%	78%	102%	103%	109%	116%	120%	130%	128%
Grondexploitatiequote	87%	75%	67%	43%	48%	38%	19%	11%	8%	0%	0%
Uitleenquote	28%	19%	13%	9%	11%	10%	9%	9%	9%	9%	9%
Solvabiliteit	19%	20%	21%	23%	26%	26%	28%	28%	27%	27%	27%
Belastingkengetal											
Onbenutte belastingcapaciteit (% w/d inkomsten)			5,2%	6,4%	7,7%	nb	nb	nb	nb	nb	nb
Kasstroomkengetallen											
Investingsquote	nb	nb	7%	9%	7%	12%	12%	11%	10%	8%	8%
Schuld/Primair surplus	19,2	16,2	19,4	6,9	20,8	15,1	12,7	13,0	12,6	12,3	11,1
DSCR	0,6	0,7	0,7	1,8	0,6	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2

Netto schuldquote

$100\% \times ((\text{Langlopende schulden} + \text{Kortlopende schulden} + \text{Rekeningcourant kredieten} + \text{Overlopende passiva} - \text{Vorderingen} - \text{Liquide middelen} - \text{Overlopende activa}) : \text{Baten voor mutatie reserves})$

De netto schuldquote geeft indirect antwoord op de vraag of met het inkomen blijvend de schuldverplichtingen kunnen worden gedragen. Een hoge netto schuldquote geeft aan dat bij een recessie de druk van de schuldverplichtingen op de exploitatie-uitgaven hoog kan oplopen. De signaalwaarde voor de netto schuldquote bedraagt 130%. Bij een overschrijding van deze signaalwaarde is sprake van een relatief hoge schuldendruk. In dit kengetal zijn de leningen bruto opgenomen, dat wil zeggen niet gecorrigeerd voor verstrekte leningen en voor de grondvoorraad.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen

$\text{Netto schulquote} - \text{uitleenquote}$

Dit kengetal geeft het effect aan als alle aan derden verstrekte leningen buiten beschouwing worden gelaten. De leningen die de gemeente Barneveld verstrekt zijn meestal goed geborgd en afgewogen. Naar verhouding zit daar over het algemeen een beperkt terugbetalingsrisico aan vast.

Effectieve netto schuldquote

Netto schuldquote - Uitleenquote - Grondexploitatiequote

Een hoge netto schuldquote hoeft niet te betekenen dat een gemeente relatief gezien hoge schulden heeft. Mogelijk heeft de gemeente tegenover de schulden hoge voorraden onderhanden werk grondexploitatie staan die op korte termijn worden verkocht. Daarmee daalt de schuld. Ook kan het aandeel uitgeleende gelden in de netto schuldquote laag zijn, zodat de gemeente maar een zeer beperkt wanbetalingsrisico op deze uitzetting loopt. Uit de netto schuldquote kan tezamen met de uitleenquote en de voorraadquote het kengetal effectieve netto schuldquote worden gedefinieerd, dat een ander licht op de hoogte van de schulden schijnt. De uitleenquote is daarbij de omvang van de uitgeleende gelden gedeeld door de baten voor mutatie van de reserves. De voorraadquote wordt berekend door de omvang van de voorraden te delen door de baten voor mutatie van de reserves.

Een hoge effectieve netto schuldquote geeft aan dat er mogelijk al sprake is van een risico op financiële stress door hoge schulden. Een lage effectieve netto schuldquote, ondanks een hoge netto schuldquote, geeft aan dat er geen sprake is van te hoge schulden.

Voor de gezamenlijke Nederlandse gemeenten komt de individuele signaalwaarde voor de netto schuldquote uit op 119%. Deze individuele signaalwaarde voor de netto schuldquote ligt daarmee voor een gemeente met meer uitgeleende gelden en kleinere voorraden dan het Nederlandse gemiddelde lager dan 119% en omgekeerd juist hoger. Als de netto schuldquote de individuele signaalwaarde overschrijdt, heeft een gemeente een hoge schuld.

Grondexploitatiequote

Bouwgrond in exploitatie : Baten voor mutatie reserves

Dit kengetal geeft aan welk deel van het financiële beslag wordt ingezet voor het aanhouden van grondvoorraad. Dit wordt ook wel de grondvoorraadquote genoemd.

Uitleenquote

Financiële activa (verstrekke leningen) : Baten voor mutatie reserves

Dit kengetal geeft aan welk deel van het financiële beslag wordt ingezet voor het verstrekken van leningen aan derden.

Solvabiliteitsratio

100% x ((Algemene reserve + Bestemmingsreserves + Onverdeeld resultaat van de rekening) : Balanstotaal)

De solvabiliteitsratio meet in hoeverre het bezit op de balans niet met schulden is belast. Bij een uitkomst lager dan 0% zijn de schulden hoger dan de balanswaarde van de bezittingen. Het gemeentehuis staat dan financieel onder water. Er is in dat geval sprake van een negatief eigen vermogen. Een lage solvabiliteitsratio is een teken dat een gemeente met zijn exploitatieresultaten weinig tot niet spaart voor de financiering van investeringen. Bij een negatieve solvabiliteitsratio heeft een gemeente met negatieve exploitatieresultaten geleend voor lopende consumptieve uitgaven en vindt geen ontmoediging plaats van macro-economische stabilisatie met lopende consumptieve uitgaven. Dat is juist een exclusieve taak van het Rijk. Lopende consumptieve uitgaven worden bij een negatief eigen vermogen een toekomstige generatie inwoners afgewenteld.

Om enige speling te hebben voor het ontstaan van deze negatieve verschijnselen is voor de signaalwaarde van de solvabiliteitsratio enige ruimte aangehouden. De signaalwaarde voor het kengetal solvabiliteitsratio bedraagt 5%. Bij een lagere uitkomst heeft een gemeente een hoge schuldbelasting van het bezit.

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

100% x ((140 : 120) x Redelijk tarief OZB x (waarde woningen + 2 x waarde niet-woningen) – (tarief OZB woningen x waarde woningen + tarief OZB eigenaren niet-woningen x waarde niet-woningen + tarief OZB gebruikers niet-woningen x waarde niet-woningen gebruikers) : Baten voor mutatie reserves)

Dit kengetal geeft aan hoeveel een gemeente zijn inkomsten kan verhogen bij een slechtweersscenario. Een negatieve uitkomst geeft aan dat een gemeente geen ruimte voor ombuigingen op zijn baten heeft. Een negatieve uitkomst voor het kengetal betekent ook dat de belastingdruk hoger is dan wat als een aanvaardbaar belastingtarief wordt gezien. Daarmee is het kengetal ook zelf een signaal voor het ontstaan van financiële stress. Bij een negatieve uitkomst is sprake van een hoge belastingdruk, wat het politieke draagvlak voor de bijbehorende uitgaven ondermijnt. Een hoge belastingdruk kan ook een teken zijn dat de lopende uitgaven aan publieke voorzieningen onder druk staan.

Het redelijk tarief voor een aanvraag van artikel 12 saneringssteun bedraagt 120% van dit gewogen gemiddelde tarief onroerende-zaakbelastingen van alle gemeenten in het voor-voorgaande jaar. Bij de berekening van het houdbaarheidstekort wordt echter een percentage van 140% als maat genomen, omdat de belastingtarieven bij ombuigingen niet in één jaar maar in meerdere jaarlijkse stappen worden verhoogd, en de tarieven van alle gemeenten in de tussentijd jaarlijks worden geïndexeerd.

Netto investeringsquote

$100\% \times ((\text{Immateriële activa ultimo jaar } t + \text{Materiële activa ultimo jaar } t) - (\text{Immateriële activa ultimo jaar } t-4 + \text{Materiële activa ultimo jaar } t-4)) : (4 \times \text{Baten voor mutatie reserves jaar } t)$

De netto investeringsquote is geschikt om te beoordelen of een gemeente voldoende investeert voor het behoud van een aanvaardbaar voorzieningenniveau. Gemeenten kunnen op de investeringen bezuinigen om de schuldquote door exploitatietekorten niet te laten oplopen.

Te lage investeringen kunnen een signaal zijn dat een gemeente een probleem heeft om de lopende consumptieve uitgaven te beheersen. Bij te lage investeringen zijn op termijn inhaalinvesteringen nodig. Te hoge investeringen zorgen voor het oplopen van de netto schuldquote en daarmee voor het oplopen van de schuldverplichtingen. Ook leggen de hogere afschrijvingslasten van de investeringen dan een groter deel van de exploitatierekening vast, waardoor de ruimte voor ombuigingen op de lopende uitgaven van de exploitatie kleiner is. De netto investeringsquote kan relatief laag zijn, maar ook hoog. Het kengetal kijkt daarbij alleen naar de achterliggende periode.

Schuld/primair surplus

Jaarrekeningresultaat + afschrijvingen + rente over algemene reserve en bestemmingsreserves met een bestedingsfunctie + rente over voorzieningen

Dit verhoudingsgetal geeft aan hoeveel jaar het duurt om de schulden volledig terug te betalen uit de vrije kasstroom (primair surplus).

De som van de afschrijvingen en het exploitatieresultaat voor bestemming van de reserves laten jaarlijks de schulden die rusten op het bestaande bezit, dalen. Deze som wordt in het bedrijfsleven wel het EBDA genoemd. Die afkorting staat voor earnings before depreciation and amortisation. Vaak wordt bij dit kengetal ook het renteresultaat (en de te betalen belasting) meegenomen. Bij bedrijven spreekt men dan over het EBITDA (earnings before interest tax depreciation and amortisation). Bij overheden heeft dit een andere naam en spreekt men in de regel over het primair surplus.

In dit verhoudingsgetal wordt gekeken in hoeveel jaar de schuld kan worden afgelost uit het primair surplus. Hiervoor gelden geen richtlijnen. Het is belangrijk om te zien hoe deze waarde zich ontwikkelt (komt er elk jaar een jaar bij, of neemt het bijvoorbeeld af in de loop der tijd).

DSCR (Debt Service Coverage Ratio).

Primair surplus : (rente + aflossingen)

De Debt Service Coverage Ratio (DSCR) is een kengetal dat wordt gebruikt om een beeld te krijgen van de betalingscapaciteit van een onderneming in verhouding tot de financiële verplichtingen, ook wel Debt Service genoemd. Kort gezegd is de DSCR de betalingscapaciteit gedeeld door de financiële verplichtingen. De betalingscapaciteit wordt gevormd door de vrije geldstroom binnen een onderneming, in dit geval het primair surplus. De financiële verplichtingen betreffen het totale saldo van rente en aflossingen.

Voorbeeld: indien de rente- en aflossingsverplichtingen € 1 miljoen bedragen en de beschikbare geldstromen € 1,2 miljoen zijn, dan bedraagt de DSCR 1,2.

Het aflossingsschema dat hierbij gebruikt wordt moet aansluiten bij de gemiddelde looptijd van het kapitaalbeslag (vaste activa en voorraad bouwgrond). De looptijden zijn bij een gemeente zeer divers: denk aan 40jaar voor huisvesting, tegenover 3 jaar voor investeringen in ICThardware. In deze notitie is gekozen om gemiddeld 20 jaar aan te houden (5% aflossing per jaar).